Huvudansökan, kandidatprogrammet i samhällsvetenskaper, ansökningsmålet socialt arbete, **Urvalsprov** 28.5.2021 kl. 9.00–12.00

Skriv ditt namn och dina personuppgifter – texta tydligt med stora latinska bokstäver (ABCD…)
Om du inte har en finländsk personbeteckning, skriver du istället din födelsetid.
Skriv dina personuppgifter på alla provpapper.

Efternamn	
Förnamn (alla)	
Personbeteckning	

Om du vill att dina provsvar bedöms, lämna det nedanstående fältet tomt.

Om du inte vill att dina provsvar bedöms, skriv följande text i fältet nedan: "*Jag vill inte att mina provsvar bedöms*". I detta fall får du noll poäng i provet.

Att avstå från bedömning	

Läs noggrant igenom alla anvisningar

- Kontrollera att ditt provkompendium utöver titelbladet och anvisningarna (s. 1–2) innehåller följande sidor:
  - urvalsprovsfrågorna, s. 3-4
  - linjerat svarspapper, s. 5-17
  - en skild del som innehåller material (15 s.)
  - ett konceptpapper för egna anteckningar

- Kontrollera att du har skrivit ditt namn och din personbeteckning på alla blad.

- Svara på frågorna klart och tydligt utgående från rätt material/artikel.

- Skriv dina provsvar
  - på svenska**.** Svar som har skrivits på andra språk bedöms inte.
  - med blyertspenna och med tydlig handstil. Otydliga anteckningar bedöms enligt det alternativet som ger minst poäng.

- Skriv inte alternativa svar. Om du skriver alternativa svar, beaktas endast det svar som ger minst poäng.

- Du kan planera dina svar och skriva egna anteckningar på konceptpappret. Anteckningarna på konceptpappret beaktas inte i bedömningen. Du har fått ett konceptpappersark. Du kan få mera konceptpapper av övervakaren.

- Placera ditt provmaterial så att deltagare som sitter nära dig inte kan se dina svar och anteckningar.

Frågorna i urvalsprovet i Kandidatprogrammet i samhällsvetenskaper, ansökningsmålet socialt arbete 2021

Urvalsprovet består av två (2) delar. Båda delarna ska besvaras. Del 1 är baserat på förhandslitteraturen och del 2 har en materialbaserad uppgift. Vardera delen kan ge högst 20 poäng. Maximala poäng i urvalsprovet är 40. Poängantalet för huvudfrågorna och deras delfrågor anges per fråga. Under DEL 1 ska du svara **både på Fråga 1a och Fråga 1b**. Under DEL 2 ska **alla delfrågor besvaras**.

DEL 1. (totalt högst 20 poäng) Besvara **båda** frågorna 1a och 1b.

Fråga 1a relaterar till artikeln *"Det dubbla utanförskapet – HVB-placerade ungas tankar kring fenomenet mobbning"* av Hélène Lagerlöf (publicerad i Socialvetenskaplig tidskrift 3–4/2018, s. 309–326).

Skriv ***ett essäsvar*** som innefattar alla tre punkter. Ett essäsvar innebär en löpande text i vilken du själv formulerar ditt svar utifrån de tre punkterna nedan.

- Enligt Lagerlöf visade sig Schotts (2014) förklaringsmodell '*mobbning som socialt koncept'* vara användbar för att förstå unga HVB-placerade ungdomars beskrivningar och förståelse av mobbning. Redogör kort för denna förklaringsmodell. (3p)
- Redogör för hur de intervjuade unga beskriver orsakerna till mobbning och vilka uttryck mobbningen tar sig. (2p)
- Sammanfatta artikelns slutsatser gällande den dubbla utsattheten och utanförskapet (3p) och redogör för de åtgärder författaren rekommenderar. (2p, sammanlagt 5p)

Fråga 1b relaterar till artikeln *"Drivkrafter och hinder för transnationell mobilitet bland fattiga romer i två rumänska bosättningar"* av Alexandru Panican & Hans Swärd (publicerad i Socionomen 4.2.2021, https://socionomen.se/category/forskning/vetenskapliga-artiklar/). Studien bygger på forskningsintervjuer med fattiga EU-medborgare i Rumänien i två av deras hemmiljöer. Syftet är att kartlägga drivkrafter, och då särskilt samspelet mellan strukturella förhållanden och individernas eget handlande, för att migrera till andra EU-länder efter arbete och för att tigga.

Skriv ***ett essäsvar*** som innefattar alla tre punkter. Ett essäsvar innebär en löpande text i vilken du själv formulerar ditt svar utifrån de tre punkterna nedan.

- Varför anser författarna det vara viktigt att intervjuerna genomförs i hemmiljön och inte på gator och torg i värdländerna? (2p)
- Redogör för push-and-pull modellen som forskarna använder vid analysen av orsakerna bakom migration. (2p)
- Redogör för de strukturella och individuella faktorer i hemländerna som enligt studien driver till transnationell mobilitet (3p), och vilka faktorer som lockar respektive utgör nackdelar och risker i värdländerna. (3p, sammanlagt 6p)

DEL 2. (totalt högst 20 poäng)
Läs igenom den bifogade artikeln ”*I spåren av 90-talskris och coronapandemi: Ökad ekonomisk stress och psykisk ohälsa bland unga?”* av Curt Hagquist & Jan-Eric Gustafsson (publicerad i Socialmedicinsk tidskrift 5–6/2020, s. 817–828(831).
https://socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/2315/2207

Besvara alla sex delfrågor (a-f).

a) Redogör för artikelns syfte (2p) och hur Hagquist och Gustafsson anser att kunskaper om 1990-talets kris kan användas då man gör antaganden om konsekvenserna av coronapandemin. (2p, sammanlagt 4p)

b) Identifiera de tre typer av ekonomisk stress bland ungdomar som diskuteras närmare i artikeln. (3p)

c) Artikeln sammanfattar resultaten från tre originalstudier. Redogör för den syntes som artikelns författare gör på basis av dessa originalstudiers resultat. (3p)

d) Redogör för övriga förklaringar än ekonomisk stress som enligt författarna kan bidra till att förklara en ökande psykisk ohälsa bland unga i Sverige idag. (3p)

e) Vad antar artikelns författare om coronapandemins effekter på ungas psykiska ohälsa efter att de gått igenom forskning om 1990-talets ekonomiska kris (2p), och vilka samhällsåtgärder mot denna ohälsa rekommenderar de? (2p, sammanlagt 4p)

f) Vilka tankar väcker artikeln hos dig? Basera ditt svar på aktuell samhällsdiskussion om coronapandemin och på egna reflektioner. (3p)

Bedömningsgrunder för urvalsprovet i socialt arbete 2021

DEL 1. (totalt högst 20 poäng) Besvara **båda** frågorna 1a och 1b.

Fråga 1a relaterar till artikeln *”Det dubbla utanförskapet – HVB-placerade ungas tankar kring fenomenet mobbning”* av Hélène Lagerlöf (publicerad i Socialvetenskaplig tidskrift 3–4/2018, s. 309–326).

Skriv ***ett essäsvar*** som innefattar alla tre punkter. Ett essäsvar innebär en löpande text i vilken du själv formulerar ditt svar utifrån de tre punkterna nedan.

- Enligt Lagerlöf visade sig Schotts (2014) förklaringsmodell ’*mobbning som socialt koncept’* vara användbar för att förstå unga HVB-placerade ungdomars beskrivningar och förståelse av mobbning. Redogör kort för denna förklaringsmodell. (3p)
- Redogör för hur de intervjuade unga beskriver orsakerna till mobbning och vilka uttryck mobbningen tar sig. (2p)
- Sammanfatta artikelns slutsatser gällande den dubbla utsattheten och utanförskapet (3p) och redogör för de åtgärder författaren rekommenderar. (2p, sammanlagt 5p)

Fenomenet mobbning kan förstås på olika sätt. Schotts förklaringsmodell ’mobbning som socialt koncept’ utgår från antaganden om fyra sociala processer. För det första styrs sociala system av makt som fördelas mellan individerna i gruppen. För det andra uppstår det konflikter i alla sociala relationer. För det tredje definieras en grupp av vilka som ingår i gruppen (inkluderas) och vilka som står utanför (exkluderas). För det fjärde skapas relationer av sociala institutioner och av språk och normer. Utifrån de här antagandena kan man förstå att mobbning förekommer inom formella institutioner såsom skolor, där man inte lätt kan avlägsna sig från gruppen. Förändringar i gruppkonstellationer kan medföra ångest och rädsla att bli utesluten från gruppen. Om man känner sig hotad projicerar man hotet på en specifik individ, som blir systematiskt exkluderad som ’den andre’. Mobbning är alltså ett uttryck för att man är osäker på gruppordningen. (3p)

De intervjuade unga ansåg att orsakerna till mobbning inte finns hos den som är mobbad utan hos den som mobbar. Mobbaren upplever sin plats i gruppen som hotad och mobbningen är en reaktion på att hen upplever att hen befinner sig utanför ett sammanhang och riskerar att bli exkluderad. (1p) De unga berättade att mobbningen genomförs som trakasserier via sms och på sociala medier, utsagda ord, fysiskt agerande (slag, knuffar, sparkar) samt stigmatiserande kränkningar för att man är placerad i vård. De stigmatiserande kränkningarna tog sig uttryck som att någon talar kränkande om den utsattes familj, hen riskerar bli utnyttjad, någon gör sig rolig på en annans bekostnad och också som fysisk misshandel. (1p)

Med den dubbla utsattheten och utanförskapet menar författaren att de unga upplevde en känsla av utanförskap dels i interaktion med unga som inte är placerade, dels för att man kan upplevas som speciell också bland de HVB-placerade unga på institutionen. I interaktionen med unga som inte är placerade lyfte de fram att det är annorlunda att bo på institution som är en speciell miljö med öppen insyn i jämförelse med hem med stängda dörrar. De placerade unga har också svåra upplevelser i sin bakgrund och deras

livshistoria kan skapa förutfattade meningar hos jämnåriga. I synnerhet mobbning som uttrycks med exkluderande språk förstärker känslan av utanförskap. Klasskamraterna vet inte heller vad en placering utanför hemmet innebär och för att inte bli utsatta berättar de unga inte att de är placerade, inte heller vill de synas tillsammans med hemmets personal. Ungdomarna kände att de blir utanför både gemenskapen i skolan och också samhället då de inte bor tillsammans med sin familj. (2p)

Bland de placerade unga förekommer å ena sidan en respekt för varandra och man mobbar inte. Å andra sidan kan mobbning ändå förekomma på grund av att man beter sig olika, har olika hudfärg eller bakgrund. (1p)

I enlighet med Schotts teori är risken för mobbning stor när man inte kan lämna gruppen, och det är klart att konflikter på hemmen liksom i skola är oundvikliga. Att gruppkonstellationerna förändras både i skolan och på hemmen då någon flyttar ut eller in är en betydande riskfaktor för mobbning. De HVB-placerade ungas risk att bli utsatt är dubbel.
Författaren *rekommenderar* därmed att man minimerar antalet placeringsförändringar för att minimera förändringarna i de ungas gruppkonstellationer både med hänsyn till skola och boende. Dessutom är det viktigt att utbilda elever och personal i frågor kring samhällsvård av barn. För att kunna hjälpa den enskilda ungdomen behövs ett individuellt perspektiv men därutöver bör man också ha ett strukturellt perspektiv för att förstå den komplexitet de här ungdomarna ställs inför när de ska kunna klara av både det speciella med att bo på institution och att vara vanlig skolelev bland andra. (2p)

Fråga 1b relaterar till artikeln *"Drivkrafter och hinder för transnationell mobilitet bland fattiga romer i två rumänska bosättningar"* av Alexandru Panican & Hans Swärd (publicerad i Socionomen 4.2.2021, https://socionomen.se/category/forskning/vetenskapliga-artiklar/). Studien bygger på forskningsintervjuer med fattiga EU-medborgare i Rumänien i två av deras hemmiljöer. Syftet är att kartlägga drivkrafter, och då särskilt samspelet mellan strukturella förhållanden och individernas eget handlande, för att migrera till andra EU-länder efter arbete och för att tigga.

Skriv ***ett essäsvar*** som innefattar alla tre punkter. Ett essäsvar innebär en löpande text i vilken du själv formulerar ditt svar utifrån de tre punkterna nedan.

- Varför anser författarna det vara viktigt att intervjuerna genomförs i hemmiljön och inte på gator och torg i värdländerna? (2p)
- Redogör för push-and-pull modellen som forskarna använder vid analysen av orsakerna bakom migration. (2p)
- Redogör för de strukturella och individuella faktorer i hemländerna som enligt studien driver till transnationell mobilitet (3p), och vilka faktorer som lockar respektive utgör nackdelar och risker i värdländerna. (3p, sammanlagt 6p)

För att kartlägga vad det är som får fattiga EU-medborgare i Rumänien att migrera till andra EU-länder för att arbeta eller tigga intervjuade forskarna personer i två av deras hemmiljöer i Rumänien. Forskarna valde att utföra intervjuerna i hemmiljöerna för att personerna skulle få komma till tals på sina egna villkor, men också för att samtidigt kunna intervjua också dels delar av familjerna som fått stanna kvar och dels sådana personer

från samma orter som beslutat att inte resa till andra länder. På så sätt kunde forskarna bilda sig en annan förståelse för intervjupersonernas sociala sammanhang och den miljö de hör hemma i för att mångsidigt förstå drivkrafterna till den transnationella mobiliteten. (2p)

I analysen av orsaker bakom migrationen använde sig forskarna av en push-and-pullmodell som består av två cirklar som vardera representerar hemorten och den nya orten. I modellen fyller man i plus för sådant som talar för geografisk mobilitet, minus för motsatsen och 0 för sådant som inte har så stor betydelse. På så sätt får man fram faktorer som driver en bort från hemorten liksom faktorer som lockar på orten man flyttar till. Modellen tar också fasta på mellanliggande hinder, såsom ekonomiska kostnader för resa, psykiska kostnader (distans till vänner, familj och samhället man levt i) och problem med att integreras i en annan kultur. Eftersom intervjupersonerna inte lämnade sina hem för gott och därmed inte heller integreras i en annan kultur eller annat samhälle permanent valde forskarna att inkludera de psykiska kostnaderna, hemlängtan och oro som plus och minus i modellen och inte som mellanliggande faktorer. (2p)

På basis av intervjuerna fann forskarna att det handlar om en komplex bakgrund i hemländerna: både strukturella och individuella push-faktorer går in i varandra. De *strukturella faktorerna* inbegriper diskriminering (antiziganism) i olika former med lång historia och som reproduceras, segregation, svårigheter att etablera sig på arbetsmarknaden, låga löner som inte räcker till, korruption, svårt/omöjligt att få ID-kort vilket medför att man inte kan få socialbidrag och att bidragen är för låga. Omgivningen har märkt romernas dåliga förhållanden och vissa satsningar har gjorts, men de syns inte just alls än. *Individuella push-faktorerna* bestod av fattigdom, svårigheter att få arbete och därmed kunna försörja sig själv och familjen, sjukdom samt funktionshinder. (3p)

Möjligheten att ge barnen en bättre framtid i och med att det finns generösa människor i värdländerna lockar intervjupersonerna att migrera. Men det finns olika uppfattningar om huruvida tiggeri kan rättfärdigas som nödlösning för att överleva. De intervjuade skulle gärna ta vilket jobb som helst i stället för att tigga och de berättar om ständig längtan efter barnen där hemma. Tiggeriet förknippas också med klara risker: det har blivit svårare i och med att givmildheten minskat, livet på gatan är hårt när man har dålig hälsa och lider av näringsbrist och rasismen har ökat. Dessutom finns inte heller sammanhållning i gruppen som tigger och man är rädd för att bli rånad. Den transnationella mobiliteten förenad med tiggeri svartmålas i både värd- och hemland. (3p)

DEL 2. (totalt högst 20 poäng)

Läs igenom den bifogade artikeln ”*I spåren av 90-talskris och coronapandemi: Ökad ekonomisk stress och psykisk ohälsa bland unga?”* av Curt Hagquist & Jan-Eric Gustafsson (publicerad i Socialmedicinsk tidskrift 5–6/2020, s. 817–828(831). https://socialmedicinsktidskrift.se/index.php/smt/article/view/2315/2207

Besvara alla sex delfrågor (a-f).

a) Redogör för artikelns syfte (2p) och hur Hagquist och Gustafsson anser att kunskaper om 1990-talets kris kan användas då man gör antaganden om konsekvenserna av coronapandemin. (2p, sammanlagt 4p)

   Syftet med artikeln är att studera ekonomisk stress som en sannolik men ännu inte kausalt styrkt förklaring till ökad psykisk ohälsa bland unga i Sverige. (2p)

Erfarenheterna från 1990-talets ekonomiska kris i Sverige ger en bild av vilka utmaningar som kan förväntas som en konsekvens av coronapandemin i form av risk för ökad ekonomisk stress och psykisk ohälsa bland unga. (2p)

b) Identifiera de tre typer av ekonomisk stress bland ungdomar som diskuteras närmare i artikeln. (3p)

Dessa är: Subjektiva upplevelser av den egna ekonomin, oro för familjens ekonomi och subjektivt upplevd relativ ekonomisk deprivation.

c) Artikeln sammanfattar resultaten från tre originalstudier. Redogör för den syntes som artikelns författare gör på basis av dessa originalstudiers resultat. (3p)

Psykisk ohälsa och att 1990-talets ökade psykiska ohälsa bland unga i Sverige kan med stor sannolikhet härledas till ökad ekonomisk stress. (2p)
Sambandet mellan ekonomisk stress och psykosomatiska besvär framstår som starkt även efter kontroll för sociodemografiska variabler och barn-föräldrarelationer.
Noterbart är även att graden av ekonomisk jämlikhet/ojämlikhet på samhällsnivå kan ha betydelse för sambandet mellan ekonomisk deprivation och psykisk hälsa på individnivå. (om någon av dessa nämns, 1p)

d) Redogör för övriga förklaringar än ekonomisk stress som enligt författarna kan bidra till att förklara en ökande psykisk ohälsa bland unga i Sverige idag. (3p)

De djupgående förändringarna i det svenska skolsystemet med statsfinansierat fritt skolval och mer av betyg och nationella prov har därefter aktualiserat ökad skolstress som en möjlig förklaring till att ungas psykiska ohälsa fortsatt att öka. (1,5p)
I takt med att användningen av elektroniska medier ökat har nya förklaringar sprungna ur den globala IT-revolutionen successivt tagit mer plats. Introducerandet av smarta telefoner i slutet av 00-talet framhålls ofta som en orsak till ökad psykisk ohälsa bland unga. (1,5p)

e) Vad antar artikelns författare om coronapandemins effekter på ungas psykiska ohälsa efter att de gått igenom forskning om 1990-talets ekonomiska kris (2p), och vilka samhällsåtgärder mot denna ohälsa rekommenderar de? (2p, sammanlagt 4p)

De ungas ekonomiska stress riskerar öka och den rådande negativa trenden för ungas psykiska hälsa kan komma att förstärkas. Unga som tidigare haft psykiska besvär är en särskild riskgrupp. (2p)
I tider av ökad inkomstojämlikhet är det särskilt viktigt att uppmärksamma socioekonomiskt svaga ungdomsgruppers situation och behov. Samhället bör möta ett större behov av stöd och hjälp genom att tillföra nödvändiga resurser till barn- och ungdomspsykiatrin såväl som till verksamheter med uppgift att stödja unga med tidiga tecken på psykisk ohälsa. (2p)

f) Vilka tankar väcker artikeln hos dig? Basera ditt svar på aktuell samhällsdiskussion om coronapandemin och på egna reflektioner. (3p)

Egna reflektioner (3p)